

„A múlt erős gyökér, jelen s jövő belőle él”

A 70 éve (1933. augusztus 1–15.) Gödöllőn megtartott Csodaszarvas – Jamboree-ról

II. rész

*Néhai Pethő István
hitoktató lelkész
csapatparancsnoknak
az Unitárius Értesítőben
megjelent cikkei alapján.*

E sorok a mi Anyaszentegyházunk zajtalan eseményeiből emelkednek a felejthetetlen dolgok Pantheonjába. Mert az a két hét, amit a 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapat 38 tagja a gödöllői világ-jamboree-n töltött, a jól végzett munka, a megacélozott öntudat szép sikereinek tárházába kívánkozik.

Annak a gondos előkészületnek, mellyel Szervező Bizottságunk – élén dr. báró Daniel Gábor kedves elnökünkkel – és a csapat vezetősége a szó szoros értelmében megdolgozták a csapatot és annak a nagy áldozatkészségnek, mellyel az egyházközség, a Misszió Ház, összes társadalmi egyesületeink és az egész unitárius társadalom fölkarolta a jamboree ügyét, nem maradhatott el az eredménye.

Július 29-én fölcsomagoltunk egy teherautóra és néhány „kötörő” cserkészünk kíséretében útnak indítottuk csapatfelszerelésünket Gödöllő felé. Az egyik autókerék már a főváros területén összeropant, hogy azután még kétszer ismétlje meg ugyanazt a gödöllői országúton. A motor is gyöngének bizonyult, s úgy tűnt, hogy sohasem jutunk el az Erzsébet-parkba, a részünkre kijelölt táborhelyre.

A mi kis unitárius „hazánk” a lengyelek, az angolok és a norvégek birodalmával volt határos.

Másnap, július 30-án rádiós istentisztelet keretében áldott meg és indított el bennünket Koháry utcai templomunkból Józán Miklós püspöki vikárius.

Délután 5 órakor már a gödöllői királyi park mellett vidáman meneteltünk a filmfelvevő lencséje előtt, hogy megérkezésünk is fennmaradjon az emlékezés számára.

A jamboree emblémáját – a szökellő csodaszarvast – annak idején Nagy Sándor, a gödöllői művésztelep meghatározó személyisége tervezte.

A mi sátraink között az erdélyi szellem lebegett. Mintha csak a Hargita vagy a Székelykő vidékéről érkeztünk volna a világversenyre. A legnagyobb gondot székely kapunk összeállítása jelentette. Felejthetetlen élmény volt látni azt, hogy a díszes oszlopok, felül az összekötő gerenda, a zsindeyes galambdúcós fedél, a tulipános ajtó és a nagykapu

egyszerre csak fölépült táborunknak a játéktér felőli oldalán. Azután a felírásokat véstük rá a gerendákra: a kis ajtó fölé a csapatmonogramot, a nagykapu fölé a járókelőket figyelmeztető jelmondatunkat: *Jó ember, e kapu nem akar kizárni, csak mutatja azt, hogy hol lehet bejárni.* A kapu belső oldalára a jellegzetes székely istenhozzádot: *Távozzál békével, ha istenes voltál, lelked hánykódása üldözzön, ha loptál.* (A székely kapu Koháry utcai otthonunkban készült hónapok kemény munkájával és a munkát irányító és vezető Csucsy László cserkésztestület székely ezermesteri tudását dicsérte.)

Táborunk közepén az árbochrúd körül a Koháry utcai templom képét építettük ki fehér kövekből. A templomkapu bejárata fölé egy kis számolýra helyeztük el imakönyvünket és mellette ott mindig kinyitva a Biblia. Ez is erdélyi örökség volt nekünk, amelyről mi tudtuk, hogy a székely házak mestergerendáját helyettesíti.

Mennyi idegen ember lett ismerősünk és jó barátunk e két hét alatt! Milyen sokan megcsodálták csapatzászlónkat! Mennyien simogatták meg rajta az erdélyi címet, s hullattak könnyeket mellette!

Tábori konyhánk állandó csodálkozás tárgya volt (a Magyar Cserkész c. szövetségi lapunk is megemlékezett róla), de amikor kürtös kalácsot süttöttünk, majdnem rendőri támogatásra szorultunk. Sokan tudták róla, hogy erdélyi specialitás, s ezért nézték. Volt azonban olyan csodálkozó is, aki így kiáltott fel: „Nézzétek, ezek a kolbászt fára csavarták és úgy süttik meg!” Ezután már szinte nem is cserkészekhez illő helyzet alakult ki: megbomlott a fegyelem, eltűnt a testvéri egyetértés és a sokajkú cserkészsereg megostromolta a hosszú tekercest, s egymással szemben egy csöppet sem előzékenykedve az mosolygott a legjobban, aki a legnagyobbat szakíthatta belőle.

Az angol cserkészek mindennapos vendégei voltak táborunknak. Ők tanultak magyarul, mi meg angolul. A közöttünk kifejlődött barátság az lett a vége, hogy egy szép napon angol testvéreink kihívtak bennünket futballmérkőzésre. 4:0-ra alaposan helybenhagytuk őket. Ezzel is növekedett a tekintélyünk, s ettől kezdve már nem csak akkor respektáltak bennünket, amikor paprikát ettünk. Ez a testvéri jó viszony és barátság egyik legkedvesebb

jamboree-emlékünk. Az angoloknak is éppen olyan kedves, mint nekünk. Egyik parancsnok testvérünk így ír róla a minap érkezett levelében: „Mi itt Angliában megkezdtük megszokott munkánkat, de lelkünkben felejthetetlenül él annak a nagyszerű jamboree-kirándulásnak az emléke, amelyet mi sohasem fogunk tudni eléggé megköszönni nektek, magyaroknak. Úgy gondoljuk, hogy a magyar cserkészlet az egyik legszebb szervezet, amit valaha is láttunk. S ahogy a jamboree nagy tömegét elláttatok és rendben tartottátok, az egyenesen csodálatra méltó. A múlt héten volt nálunk a jamboree-n részt vett cserkészek nagy találkozója, s ha valaki közületek itt lett volna, hallotta volna azt a minden oldalról jött őszinte megnyilatkozást, amellyel itt a magyar cserkészletet és a magyar népet dicsérték. A mi kis csapatunk és az egyházközség tagjai is érdeklődéssel hallgatták a beszámolót, és üdvözlétüket küldik mindnyájatoknak. Várjuk, hogy jöjjetek Angliába, hogy itt táborozhassunk még egyszer együtt.”

A fiúk lelkében nem mosódnak el a szép emlékek, időnként megelevenednek, s így születnek az ehhez hasonló levelek. Ez az a többlet, amellyel gyarapodott a mi cserkész munkánk a jamboree-n, melyet mi azzal a tudattal fogunk végezni ezután, hogy nemcsak egyházunknak, hanem hazánkunk is szolgálunk vele. Ezek az összekötő szálak közelebb viszik egymáshoz a világ ifjúságát, kicserélődnek általa a gondolatok és lelki harmóniát teremtenek a jövő nemzedék életében. S mikor a fiúk emberekké nőnek, a jamboree búváros világa újból jelentkezik majd, és helyet kér magának az események kialakulásában.

P. I.

A 70 éves jubileum alkalmából a Magyar Cserkészszövetség „cserkészgyűjteményének” lelkes és fáradhatatlan „gazdája”: Bokody József cserkész-tiszt a Gödöllői Városi Múzeum igazgatójával, Gaálné Merva Máriaival együtt emlékkiállítást szervezett a városi múzeumban.

A kiállításról a Magyar Nemzet „Népek fiai” című, 2003. október 4-én kelt cikkének bevezető részében a következőket írja:

„A Gödöllői Városi Múzeumban ma nyílik „A csodaszarvas jamboree-ja” (1933–2003). A kiállítás minden idők talán legsikeresebb magyarországi rendezvényének állít emléket: a hetven évvel ezelőtti cserkész-világtalálkozóknak.” – (Az akkor mintegy 3 000 (!) lakosú községnek 1,5 km² -nyi táborában 5 363 sátorban 54 nemzet 26 231 cserkésze táborozott; a látogatók száma mintegy 400 000 fő volt! Ny. Sz.)

A cikkből idézzük a következőket:

„Baden-Powel ugyan magának tudhatott egy csinos sátrat az Erzsébet park területén, a szépséges királyné és a Szent Korona szobra közötti területen, valójában azonban a királyi kastélyban lakott a kormányzó vendégeként. A tárlókban elhelyezett fényképeken egy igencsak öreguras Baden-Powel látható, és ez nem meglepő, a főcserkész ugyanis 1857-ben született.”

A kiállítás egyik szenzációja az a levél, amiben derűs kerek betűivel megköszöni Horthy Miklósnak a vendéglátást: „Az itt töltött napok sokkal kellemesebben teltek, mint gondoltam volna. Köszönöm a kastélyban élvezett nyugalmat, amelyben a tábor sűrű programjától időnként elszabadulva elmerülhettem...” A levél a Horthy család kenderesi könyvtárának egyik könyvében búj meg. Véletlenül találták meg egy rendszerezés során. Legalább ekkora szenzációnak ígérkezett az a kézzel írott, gobelinfedélű napló is, amit az unitárius János Zsigmond Cserkészcsapat vezetett a táborozás során, és amit sok ezer résztvevővel aláírtattak.” (A napló eszmei értékét a szakértő több százezer forintba becsülte. Ny. Sz.)

Volt keserősége is a magyar cserkészletnek: a romániai csapatok magyar tagjai nem szólalhattak meg anyanyelvükön; a csehszlovákiai magyar cserkészek pedig el sem jöhettek.

A gödöllői jamboree-t általában 4 évenként követte a világtalálkozók sora a II. világháború időszakának kihagyásával.

A háború utáni első jamboree a franciaországi Moissonban volt. Külön nagy öröm volt számunkra, hogy a 200 fős magyar küldöttségben csapatunk két őrsvezetője (Benczédi László és Merész Gábor) is helyet kapott a szövetségi válogatás során elért kiváló cserkészeredményeik alapján.

Azóta jamboree volt Dél-Koreában, Hollandiában, Chilében, Thaiföldön stb.

Biztosak vagyunk abban, hogy a világ cserkészete a jövőben ugyanabban a szellemben rendezi meg világtalálkozóját, mint az elmúlt évtizedekben.

Ehhez kívánunk a világ cserkészeinek jó munkát!

dr. Ny. Sz.

Magyar Művelődéstörténeti Lexikon

A magyar kultúra nagy eseménye

Közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt jelent meg, és került az üzletekbe a Balassi Kiadó gondozásában a Magyar Művelődéstörténeti Lexikon első kötete Középkor és kora újkor Aachen – Bylica, alcímmel. A kötet Budapesten, 2003-as évszámmal jelent meg. A munkát Kőszeghy Péter főszerkesztőként jegyezte. Ő írta az előszót is, 2003. október 14-én kelt dátummal. Szerkesztőként közreműködött Tamás Zsuzsanna, szervezőtitkárként Bánki Éva és Ridovics Anna.

Az impresszum szerint: „Készült a Balassi Kiadóban és az MTA Irodalomtudományi Intézetében. A munkálatokat az Oktatási Minisztérium Felsőoktatási Pályázatok Irodája a Kulturális hagyományaink feltárása kutatási főirány keretében valamint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta.”

A munka a 19. század előtti magyar művészet, művelődés teljességre törekvő interdiszciplináris számbavételét ígéri. (Az irodalomtól az építészetig, a teológiától a néprajzig, folklórig), de ezen kívül áttekintést nyújt a magyar, a magyarországi művelődés, művészet, műveltség európai kapcsolatairól is.

Az egyes címszavakat szinte teljesnek mondható szakirodalmi felsorolás teszi gazdaggá. Ahol szükséges jól válogatott újszerű fényképanyag segíti az eligazodást, értékelést.

A lexikon összeállítói az egész magyar nyelvterületet és a történeti országhatárok között a magyarsággal egykor folyamatosan együtt élt népeket, kultúrájukat feldolgozták. Nyomon követték azokat az alkotókat, akik hosszabb-rövidebb ideig kötődtek az egykori magyarországi élethez, kultúrához, de nem feledkeztek meg azokról a magyar, illetve magyarországi személyekről, akik különben öregbítették a magyar (magyarországi) kultúra, tudomány hírnevét, akik gazdagították Európa tudományát, művészetét, kultúráját.

Erdély középkori és fejedelemskori, majd a Rákóczi-szabadságharc utáni kiemelt jelentőségének megfelelően szerepel a lexikon címszóanyagában. De nem hiányzik a hódoltság tájak, a Dunántúl, az Alföld és az egykorú Felső-Magyarország hagyatéka sem. Hazánk kultúráját interetnikus, interkonfesszionális nyitottsággal sokszínűségében jelenítik meg a jeles szerzők.

Erre jó példát adnak a bizánci kereszténység (Legeza László), a bizánci művészet (Marosi Ernő), bizánci pénzek (Gelei István), bizánci rítus (Berki Feriz), bizánci-rítusú monostorok az Árpád-korban (Legeza László) címszavak.

Örvendetes, hogy az erdélyi magyar és az idegenből hozzánk került unitárius szerzők, emlékek, szövegek szép számmal szerepelnek. Így Ágh István (1709–1786), Almási Gergely Mihály (1654–1724), Árkosi Tegző Benedek (†1629–30 körül), Árkosi Gelei Benedek (†1661), Balás József énekeskönyve (1780 kö-

rül), Basilius István (1525–1592), Baumgarthus Valentinus (1610–1672), Bíró Mózes énekeskönyve (1773), Blandrata Giorgio (1515–1588), Bogáti Fazakas Miklós (1548–1592), és a Brassai Kódex (a 18. század első feléből) emelhető ki. A címszavak Kiss Anna, a szerkesztő, és Balázs Mihály professzor munkáját, széles körű tudását dicsérik.

A lexikon újszerűen, sokfelől megközelítve tárgyalja a barokk világot. Román kori, gótikus, reneszánsz emlékeket bemutató címszavai ígéretes előjelzést adnak arról, milyen újszerű megközelítést kínálhat majd a lexikon a magyarországi művészetről a jövőbeni kötetekben.

Ebben a kötetben kapott nagy lélegzetű összefoglalást Balassi Bálint életpályája, európai rangú költői hagyatéka. (Kőszeghy Péter kutatását, elemző és összefoglaló képességét dicséri a címszó minden sora és gazdag irodalma.)

Ebben a kötetben került feldolgozásra a Barcsai és a Barcsayak, Batthyányak, az iktári és betleni Bethlenek hagyatéka is.

Katolikus, lutheránus, református, ortodox testvéreink, tudósaink, művészeink, költőink munkássága, hagyatéka (akár magyarok, akár nemzetiségiek, akár beköltözők voltak, vagy csak átmenetileg tartózkodtak hazánkban) szakavatott feldolgozást nyer a lexikonban. A szerkesztés figyelmét nem kerülték el a hazai középkor és a kora újkor nem keresztény alkotói, emlékei sem.

A lexikon tematikai szélességét érzékelteti, hogy az ár- és a bérviszonyok, az állattenyésztés, a bor, borászat címszótól a zenei élet emlékeiig, éppen úgy szerezhetünk bennük múltunkról fontos összefoglalókat, mint az ágy, ágyruha, asztal, asztalosság, asztalos céhek is részletes kidolgozásra kerültek.

A kiadó a kötethez előfizetési felhívást mellékel. (Az előfizetők nagyon olcsón, 2700 Ft összegért hozzájuthatnak a kötetekhez.) A tervek szerint évente 2-3 kötetet fognak közreadni.

A gondos kivitelezés, a gazdag fekete-fehér és színes fénykép-reprodukciókkal együtt a gyulai Dürer Nyomda Rt. lelkiismeretes és legendásan színvonalas szakmáját dicséri.

A Magyar Művelődéstörténeti Lexikon kötetei ott kell majd sorakozzanak minden művelt magyar otthonában. Nem hiányozhatnak a magyar tannyelvű iskolák tanári és diák kézikönyvtáraiból. Az Isten ígéjét magyarul hirdető papok, lelkipásztorok vademecumát látjuk benne! Kísérje áldás, elismerés a szerzők, szerkesztők, nyomdászok munkálkodását. Európai és nemzeti érdekünk, hogy mielőbb teljessé váljék a vállalkozás, és a nemes célkitűzés maradéktalanul megvalósulhasson.

Dr. R. Filep Antal